

Сборник съдебна практика

Дело C-301/15

Marc Soulier

и

Sara Doke

срещу

Premier ministre

и

Ministre de la Culture et de la Communication

(Преюдициално запитване, отправено от Conseil d'État (Франция))

„Преюдициално запитване — Интелектуална и индустриална собственост — Директива 2001/29/ЕО — Авторско право и сродни права — Членове 2 и 3 — Права на възпроизвеждане и на публично съобщаване — Обхват — „Изчерпани“ книги, които не се или вече не се публикуват — Национална правна уредба, която възлага на дружество за колективно управление да упражнява права за цифрово използване с търговска цел на изчерпани книги — Законова презумпция за съгласие на авторите — Липса на механизъм, гарантиращ действително и персонално уведомяване на авторите“

Резюме — Решение на Съда (трети състав) от 16 ноември 2016 г.

1. *Сближаване на законодателствата — Авторско право и сродни права — Директива 2001/29 — Хармонизиране на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество — Права за възпроизвеждане и за публично разгласяване — Обхват*

(член 2, буква а) и член 3, параграф 1 от Директива 2001/29 на Европейския парламент и на Съвета)

2. *Сближаване на законодателствата — Авторско право и сродни права — Директива 2001/29 — Хармонизиране на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество — Права за възпроизвеждане и за публично разгласяване — Необходимост от предварително съгласие на автора — Мълчаливо съгласие — Допустимост — Условия*

(съображение 9, член 2, буква а), член 3, параграф 1 и член 5 от Директива 2001/29 на Европейския парламент и на Съвета)

3. *Сближаване на законодателствата — Авторско право и сродни права — Директива 2001/29 — Хармонизиране на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество — Права за възпроизвеждане и за публично разгласяване — Национална правна уредба, която възлага на дружество за колективно управление да*

упражнява права за цифрово използване с търговска цел на изчерпани книги — Липса на механизъм, гарантиращ действително и персонално уведомяване на съответните автори — Недопустимост

(член 2, буква а) и член 3, параграф 1 от Директива 2001/29 на Европейския парламент и на Съвета)

4. *Сближаване на законодателствата — Авторско право и сродни права — Директива 2001/29 — Хармонизиране на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество — Права за възпроизвеждане и за публично разгласяване — Национална правна уредба, която възлага на дружество за колективно управление да упражнява права за цифрово използване с търговска цел на изчерпани книги и подчинява на формалности правото на оттегляне на авторите — Недопустимост*

(член 2, буква а) и член 3, параграф 1 от Директива 2001/29 на Европейския парламент и на Съвета)

1. По отношение на закрилата, която член 2, буква а) и член 3, параграф 1 от Директива 2001/29 относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество предоставят на авторите, трябва да се признае, че има широк обхват и че не се ограничава само до ползването от гарантираните с тези разпоредби права, а обхваща също и тяхното упражняване.

(вж. т. 30 и 31)

2. Правата, които член 2, буква а) и член 3, параграф 1 от Директива 2001/29 относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество гарантират на авторите, имат охранителен характер в смисъл, че за всяко възпроизвеждане или публично разгласяване на произведение от трето лице се изисква предварително съгласие на неговия автор. Следователно, като се изключат изчерпателно изброените в член 5 от Директива 2001/29 изключения и ограничения, всяко използване на произведение от трето лице без такова предварително съгласие трябва да се разглежда като нарушение на авторските права върху произведението.

Член 2, буква а) и член 3, параграф 1 от Директива 2001/29 обаче не уточняват как авторът трябва да е изразил предварително съгласието си, така че разпоредбите им не могат да се тълкуват като налагащи задължително той да е направил това изрично. Напротив, следва да се приеме, че споменатите разпоредби допускат изразяване и на мълчаливо съгласие. Посочената в съображение 9 от Директива 2001/29 цел за висока степен на закрила на авторите обаче предполага, че за да не се лиши от смисъл самият принцип на предварително съгласие от автора, условията за приемането на мълчаливото съгласие трябва да бъдат стриктно определени. Всеки автор трябва по-специално да бъде действително уведомен за предстоящо използване на негово произведение от трето лице и ако не е съгласен с него, да му бъдат предоставени средства да го забрани.

(вж. т. 33—35, 37 и 38)

3. Член 2, буква а) и член 3, параграф 1 от Директива 2001/29 относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба да възлага на лицензирано дружество за събиране и разпределяне на възнаграждения за авторски права да упражнява правото за разрешаване на възпроизвеждане и за представяне в цифров формат на т. нар. „изчерпани“ книги — тоест книги, публикувани в съответната държава членка, които вече нито

се разпространяват в търговската мрежа, нито се публикуват в печатен или цифров формат — като същевременно позволява при определени условия на авторите на такива книги да възразяват срещу упражняването на това право или да го прекратяват.

Всъщност, щом като такава правна уредба не предвижда механизъм за гарантиране на действителното и персонално уведомяване на авторите, не е изключено някои от засегнатите автори дори и да не знаят за предвиждано използване на произведенията им и следователно да не могат да изразят позиция за или против него. При тези условия сама по себе си липсата на възражение от тяхна страна не може да се разглежда като израз на мълчаливото им съгласие за използването. Това важи в още по-голяма степен, като се има предвид, че предмет на такава правна уредба са книги, които в миналото са били публикувани и продавани, но вече не са. Тази специфика не допуска разумно да се предположи, че ако не е направено възражение, то всички автори на тези „забравени“ книги все пак подкрепят „възраждането“ на произведенията си за използване в цифров формат с търговска цел. Вярно е наистина, че Директива 2001/29 допуска национална правна уредба да преследва цел за цифрово използване на изчерпани книги в интерес на културните нужди на потребителите и на обществото като цяло. Преследването на посочената цел и споменатият интерес обаче не могат да обосноват непредвидена от законодателя на Съюза дерогация на закрилата, която директивата гарантира на авторите.

(вж. т. 43—45 и 52 и диспозитива)

4. Тъй като правата за възпроизвеждане и за публично разгласяване по член 2, буква а) и член 3, параграф 1 от Директива 2001/29 относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество са изключителни, авторите са единствените лица, на които същата директива предоставя на оригинално основание правото да използват произведенията си. Ето защо Директива 2001/29 впрочем не забранява на държавите членки да предоставят определени права или определени ползи на трети лица, като например на издателите, но само при условие че тези права и ползи не засягат предоставяните от нея на авторите изключителни права. Поради това следва да се приеме, че ако в контекста на прилагането на правна уредба като разглежданата в главното производство авторът на дадено произведение реши да прекрати използването му в цифров формат за в бъдеще, то той трябва да може да упражни това си право независимо от това дали в определени случаи такава е волята и на други лица, различни от тези, на които предварително е разрешил цифровото използване, а това означава следователно и независимо от съгласието на издателя, притежаващ впрочем само правата за използване на произведението в печатен формат.

Освен това, видно от член 5, параграф 2 от Бернската конвенция за закрила на литературните и художествени произведения, ползването и упражняването на правата за възпроизвеждане и публично разгласяване, които същата конвенция предоставя на авторите и които съответстват на тези по член 2, буква а) и член 3, параграф 1 от Директива 2001/29, не могат да бъдат подчинени на каквито и да било формалности. От това по-специално следва, че авторът на произведение трябва да може да прекрати упражняването от трето лице на правата на използване в цифров формат, които той притежава върху това произведение, забранявайки му по този начин каквото и да било използване за в бъдеще в такъв формат, без да трябва в определени хипотези предварително да е изпълнил формалното условие да е доказал, че няма лица, които да са притежатели на други права върху споменатото произведение, като например за използването му в печатен формат.

(вж. т. 47—51)